



**RADA
UNII EUROPEJSKIEJ**

**Bruksela, 18 kwietnia 2013 r. (19.04)
(OR. en)**

8556/13

ENV	304
SAN	128
AGRI	245
FORETS	14
ENER	130
TRANS	167
ECOFIN	271

PISMO PRZEWODNIE

Od: Sekretarz Generalny Komisji Europejskiej,
podpisał dyrektor Jordi AYET PUIGARNAU

Data otrzymania: 16 kwietnia 2013 r.

Do: Uwe CORSEPIUS, Sekretarz Generalny Rady Unii Europejskiej

Nr dok. Kom.: COM(2013) 216 final

Dotyczy: KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-
SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW
Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument Komisji COM(2013) 216 final.

Zał.: COM(2013) 216 final

Bruksela, dnia 16.4.2013
COM(2013) 216 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu

{SWD(2013) 131 final}
{SWD(2013) 132 final}
{SWD(2013) 133 final}
{SWD(2013) 134 final}
{SWD(2013) 135 final}
{SWD(2013) 136 final}
{SWD(2013) 137 final}
{SWD(2013) 138 final}
{SWD(2013) 139 final}

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu

1. WPROWADZENIE: SPROSTANIE WYZWANIAM ZWIĄZANYM ZE ZMIANĄ KLIMATU

W Europie i na świecie coraz bardziej odczuwalne stają się skutki zmiany klimatu. Średnia temperatura na świecie, która obecnie wynosi ok. 0,8°C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej, w dalszym ciągu rośnie¹. Zmieniają się naturalne procesy i struktury opadów, lodowce topnieją, podnosi się poziom morza.

W celu uniknięcia najpoważniejszych zagrożeń związanych ze zmianą klimatu, a zwłaszcza nieodwracalnych skutków na wielką skalę, globalne ocieplenie powinno zostać ograniczone do maksymalnie 2°C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej. Łagodzenie zmiany klimatu zatem wciąż być priorytetem dla wspólnoty międzynarodowej.

Niezależnie od scenariuszy ocieplenia i skuteczności działań łagodzących, wpływ zmiany klimatu będzie w najbliższych dziesięcioleciach coraz bardziej odczuwalny ze względu na opóźnione skutki wcześniejszych i obecnych emisji gazów cieplarnianych. Musimy zatem podjąć środki w zakresie przystosowania się do nieuniknionych skutków zmiany klimatu oraz ich kosztów gospodarczych, środowiskowych i społecznych. Kładąc akcent na spójne, elastyczne i zaangażowane podejście, bardziej opłaca się podjąć wcześniejsze, zaplanowane działania w zakresie przystosowania, niż zapłacić cenę nieprzystosowania.

Biorąc pod uwagę szczególnie charakter skutków zmiany klimatu na terytorium UE i ich szeroki zakres, środki w zakresie przystosowania muszą zostać podjęte na wszystkich poziomach – lokalnym, regionalnym i krajowym. Rolą Unii Europejskiej powinno być uzupełnienie luk w wiedzy i działaniach oraz wspieranie wysiłków poprzez strategię UE.

2. OBECNE I PRZEWIDYWANE SKUTKI ZMIANY KLIMATU W UE

W ciągu ostatniej dekady (2002-2011) temperatura powierzchni gruntów w Europie wynosiła średnio 1,3°C powyżej poziomu sprzed epoki przemysłowej², co oznacza, że wzrost temperatury w Europie przebiega szybciej w porównaniu ze średnią światową. Odnotowano większą częstotliwość niektórych ekstremalnych zjawisk pogodowych i częstsze fale upałów, pożary lasów i susze w Europie Południowej i Środkowej. Przewiduje się większe opady atmosferyczne i powodzie w Północnej i w Północno-Wschodniej Europie oraz większe ryzyko występowania powodzi i erozji obszarów przybrzeżnych. Większa liczba takich zjawisk doprowadzi prawdopodobnie do zwiększenia skali klęsk żywiołowych, co z kolei spowoduje znaczące straty gospodarcze i problemy związane ze zdrowiem publicznym; wzrośnie także liczba ofiar śmiertelnych.

Skutki zmiany klimatu różnią się w całej UE, w zależności od warunków społeczno-ekonomicznych, geograficznych i klimatycznych. Wszystkie kraje UE są narażone na zmianę klimatu (zob. rys. 1 poniżej). Niemniej jednak niektóre regiony są bardziej zagrożone niż inne. Szczególnie zagrożone są: basen Morza Śródziemnego, obszary górskie, gęsto zaludnione tereny zalewowe, strefy przybrzeżne, regiony najbardziej oddalone i Arktyka.

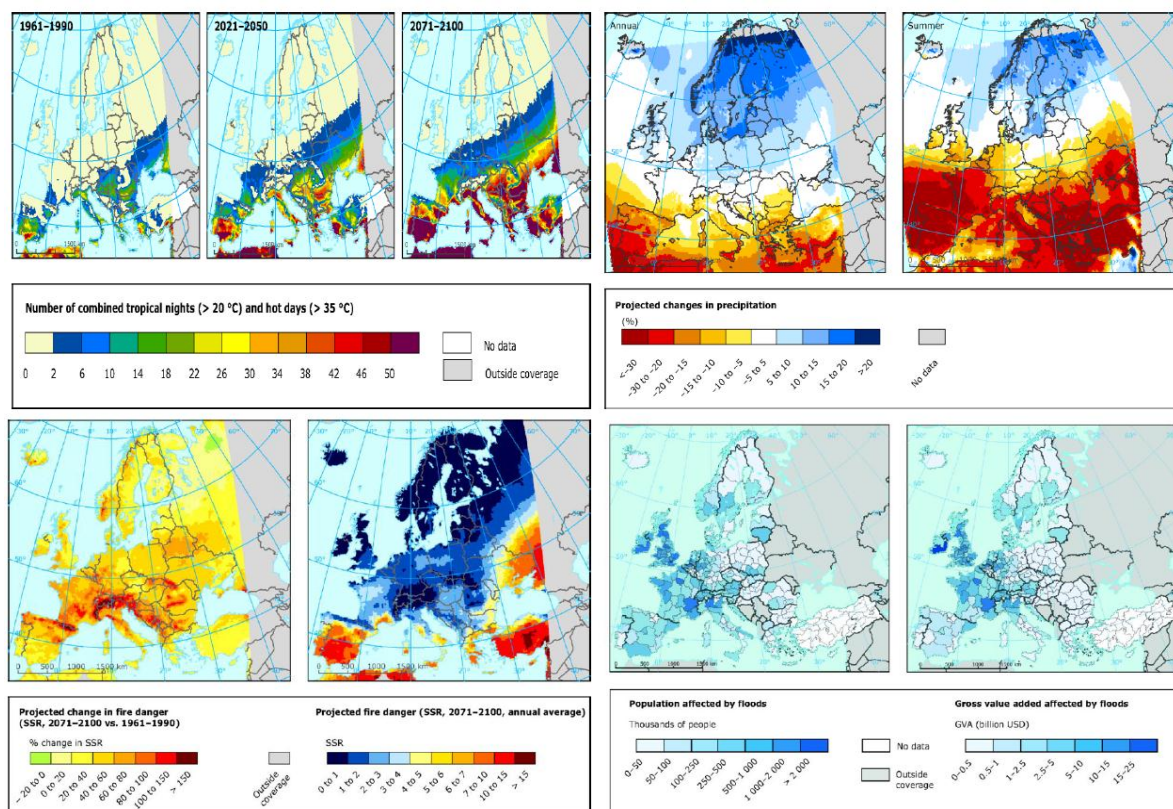
¹ Raport EEA nr 12/2012. *Climate change, impacts and vulnerability in Europe 2012* (Zmiana klimatu, jej skutki i podatność na zagrożenia w Europie, 2012 r.)

² *ibid.*

Ponadto trzy czwarte ludności Europy mieszka na obszarach miejskich, które często nie są dobrze przygotowane jeśli chodzi o środki przystosowawcze i są narażone na fale upałów, powodzie lub skutki podnoszenia się poziomu mórz.

Wiele sektorów gospodarki bezpośrednio zależy od warunków klimatycznych i już teraz zmagają się ze skutkami zmiany klimatu w obszarach takich jak rolnictwo, leśnictwo, turystyka nadmorska i zimowa, zdrowie i rybołówstwo. Narażone są też główne służby użyteczności publicznej, takie jak dostawcy energii i wody. Ekosystemy i świadczone przez nie usługi doświadczają negatywnych skutków zmiany klimatu, prowadzących do przyspieszenia procesu utraty różnorodności biologicznej i zmniejszania się ich zdolności do buforowania naturalnych ekstremalnych warunków klimatycznych. Zmiana klimatu będzie mieć konsekwencje dla dostępności podstawowych zasobów naturalnych (woda, gleba), prowadząc do istotnych zmian w warunkach prowadzenia działalności rolnej i produkcji przemysłowej w niektórych dziedzinach.

Globalne ocieplenie może stworzyć szanse dla określonych sektorów w niektórych dziedzinach, jak np. wzrost plonów i przyrost lasów, większe możliwości wykorzystania elektrowni wodnych bądź mniejsza ilość energii potrzebnej do ogrzewania w Europie Północnej³. Jednakże potencjalne korzyści netto dla regionów są wysoce niepewne.



Rys. 1: Przewidywane skutki zmiany klimatu oraz związane z nimi zagrożenia⁴. W oparciu o sprawozdanie EEA dotyczące skutków zmian klimatu i podatności na zagrożenia w Europie (2012)⁵.

³ Raport EEA dotyczący przystosowania do skutków zmiany klimatu w Europie (ukáže się w 2013 r.)

⁴ Liczba tropikalnych nocy oraz upalnych dni; zmiana rocznych i letnich poziomów opadów (2071-2100 w porównaniu do okresu 1961-1990); zmiana zagrożenia pożarowego; liczba osób i wartość dodana brutto, które ucierpią w wyniku powodzi (2050 r.).

⁵ Szczegółowe wyjaśnienia dotyczące każdego elementu rysunku przedstawiono w ocenie skutków (SWD(2013)132, część 2, sekcja 1.1.3).

Powstrzymanie się od działań lub ich opóźnianie może zagrozić spójności Unii Europejskiej. Przewiduje się również, że skutki zmiany klimatu przyczynią się do zwiększenia różnic społecznych w całej UE. Musimy zwrócić szczególną uwagę na grupy społeczne i regiony, które są najbardziej narażone i już teraz znajdują się w trudnej sytuacji (np. poprzez zły stan zdrowia, niskie dochody, nieodpowiednie warunki mieszkaniowe, brak mobilności).

Szacuje się, że minimalne koszty nieprzystosowania się do zmiany klimatu wyniosą od 100 mld EUR rocznie w 2020 r. do 250 mld EUR w roku 2050 dla UE jako całości⁶. Pomiędzy 1980 a 2011 r. bezpośrednie straty gospodarcze w UE w związku z powodzią wyniosły ponad 90 mld EUR⁷. Kwota ta wzrośnie, ponieważ roczny koszt szkód powstałych na skutek powodzi rzecznych szacuje się na 20 mld EUR do 2020 r. i 46 mld EUR do 2050 r.⁸

Koszty społeczne związane ze zmianą klimatu również mogą być znaczne. W okresie 1980-2011 w powodziach w UE zginęło ponad 2500 osób, a ich skutki dotknęły ponad 5,5 mln osób. Brak dalszych środków przystosowawczych mógłby oznaczać dodatkowe 26 000 zgonów spowodowanych przez upały rocznie do 2020 r., przy czym liczba ta wzrosłaby do 89 000 zgonów rocznie do 2050 r.⁹

Choć nie przeprowadzono realnego kompleksowego przeglądu kosztów przystosowania w UE, koszt dodatkowych środków ochrony przeciwpowodziowej ocenia się na 1,7 mld EUR rocznie do 2020 r. i 3,4 mld EUR rocznie do 2050 r.¹⁰ Środki takie mogą być bardzo skuteczne, gdyż na każde euro wydane na ochronę przeciwpowodziową, można uniknąć kosztów szkód w wysokości sześciu euro¹¹.

3. ODPOWIEDŹ: STRATEGIA W ZAKRESIE PRZYSTOSOWANIA DLA UE

W białej księdze z 2009 r. „Adaptacja do zmian klimatu: europejskie ramy działania” określono szereg środków, które w znacznej części już wdrożono¹². Kluczowym osiągnięciem była internetowa europejska platforma przystosowania się do zmiany klimatu (Climate-ADAPT¹³), uruchomiona w marcu 2012 r. Przedstawia ona najnowsze dane dotyczące działań przystosowawczych w UE, a także użyteczne narzędzia wspierające proces polityczny. UE zaczęła uwzględniać kwestie przystosowania w strategiach politycznych i programach finansowych.

Do chwili obecnej 15 państw członkowskich UE przyjęło strategie przystosowawcze¹⁴. W pozostałych państwach są one przygotowywane. W następstwie niektórych z przyjętych strategii wprowadzono plany działania i poczyniono pewne postępy w integracji środków na rzecz przystosowania do polityki sektorowej. Jednakże w większości przypadków przystosowanie znajduje się nadal na wczesnym etapie i wdrożono stosunkowo niewiele konkretnych środków. Niektóre państwa członkowskie opracowały plany sektorowe, mające

⁶ Raport EEA nr 12/2012. Takie dane szacunkowe uwzględniają wpływ zmiany klimatu na powódzie rzeczne, strefy przybrzeżne, energię wykorzystywaną do chłodzenia oraz na śmiertelność spowodowaną upałami. Wszystkie dane liczbowe przedstawione w tej sekcji oparte są na tym samym scenariuszu zakładającym średnie do wysokich emisje gazów cieplarnianych (A1B), prowadzące do wzrostu temperatury o ponad 2°C.

⁷ Raport EEA nr 12/2012.

⁸ Rojas, R., Feyen, L. i Watkiss, P. (2013)

⁹ Kovats et al. (2011). ClimateCost, o którym mowa w raporcie EEA nr 12/2012.

¹⁰ Feyen, L. i Watkiss, P. (2011)

¹¹ Ibid.

¹² COM (2009) 147 final. Pełen przegląd wdrożenia przedstawiono w ocenie skutków.

¹³ <http://climate-adapt.eea.europa.eu/>, skupiająca się na informacjach na szczeblu UE i zawierająca odniesienia do działań krajowych. Kilka państw członkowskich opracowało krajowe platformy informacyjne.

¹⁴ Zob. <http://climate-adapt.eea.europa.eu/web/guest/adaptation-strategies>

na celu między innymi zajęcie się problemem fali upałów i suszy, ale tylko jedna trzecia z nich przeprowadziła kompleksową ocenę podatności na zagrożenia w celu wsparcia polityki. Monitorowanie i ocena są szczególnie trudne, ponieważ praktycznie nie opracowano jeszcze wskaźników i metod monitorowania.

Istnieją liczne przykłady wspólnych projektów adaptacyjnych między krajami lub miastami europejskimi, z których część jest współfinansowana przez UE, np. przez program LIFE. W szczególności w ramach polityki spójności współfinansowanych jest wiele programów transgranicznych, ponadnarodowych i międzyregionalnych oraz projektów w dziedzinie przystosowania się do zmiany klimatu, w tym w ramach strategii makroregionalnych UE w regionie Dunaju i na Morzu Bałtyckim. Niektóre miasta przyjęły kompleksowe strategie przystosowawcze lub szczegółowe plany działania (np. w zakresie zapobiegania zagrożeniom, powodzi lub gospodarki wodnej) albo właśnie je przyjmują¹⁵.

W oparciu o te inicjatywy przydatne byłoby pogłębienie doświadczenia oraz zapewnienie systematycznej wymiany najlepszych praktyk dotyczących sposobów przystosowania się do zmiany klimatu. W związku z tym stosowne jest stworzenie strategii w zakresie przystosowania, obejmującej całą UE i szanującej zasady pomocniczości i proporcjonalności oraz prawa zapisane w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej.

Niniejsza strategia uwzględnia skutki zmiany klimatu na świecie, takie jak zakłócenia łańcuchów dostaw lub utrudniony dostęp do surowców, energii i zaopatrzenia w żywność, oraz ich konsekwencje dla UE. Dialog i współpraca UE z krajami sąsiadującymi oraz krajami rozwijającymi się w zakresie zagadnień związanych z przystosowaniem są prowadzone w ramach polityki rozszerzania oraz europejskiej polityki sąsiedztwa, jak również polityki UE w zakresie współpracy na rzecz rozwoju.

Niepewność związana z przewidywanymi emisjami gazów cieplarnianych, przyszłymi skutkami zmiany klimatu i powiązаныmi z nimi potrzebami w zakresie przystosowania pozostaje wyzwaniem dla kształtowania polityki w tej dziedzinie. Jednak takiej niepewności nie można uznać za powód do niepodejmowania żadnych działań. Konieczne będzie wprowadzenie korzystnych dla wszystkich stron i opłacalnych wariantów adaptacyjnych. Obejmują one zrównoważoną gospodarkę wodną oraz systemy wczesnego ostrzegania. Podejścia oparte na ekosystemie są zazwyczaj opłacalne w ramach różnych scenariuszy. Są one łatwo dostępne i oferują wiele korzyści, takich jak mniejsze zagrożenie powodziowe, mniejsza erozja, lepsza jakość wody i powietrza oraz mniejszy efekt wyspy ciepła.

Działania przystosowawcze są ściśle powiązane i powinny być realizowane w synergii i przy pełnej koordynacji z polityką zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi opracowywaną przez UE i państwa członkowskie.

Działania przystosowawcze zapewnią nowe możliwości rynkowe i miejsca pracy w sektorach takich jak technologie rolne, gospodarowanie ekosystemami, budownictwo, gospodarka wodna i ubezpieczenia. Europejskie przedsiębiorstwa, w tym MŚP, mogą być pionierami w projektowaniu produktów i usług odpornych na zmianę klimatu, wykorzystując możliwości prowadzenia działalności na całym świecie. Zgodnie ze strategią „Europa 2020”, strategia w zakresie przystosowania pomoże UE w przejściu na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu, a także będzie promowała zrównoważony wzrost oraz stymulowała inwestycje odporne na zmianę klimatu i tworzenie nowych miejsc pracy.

¹⁵ Przystosowanie na poziomie miast zostało szczegółowo omówione w raporcie EEA z 2012 r. *Urban adaptation to climate change in Europe* (Przystosowanie miast do zmiany klimatu w Europie, EEA 2012 r.): <http://www.eea.europa.eu/publications/urban-adaptation-to-climate-change>

4. CELE STRATEGII

Ogólnym celem unijnej strategii w zakresie przystosowania jest przyczynianie się do tego, by Europa była bardziej odporna na zmianę klimatu. Oznacza to zwiększenie gotowości i zdolności do reagowania na skutki zmiany klimatu na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym i unijnym, opracowanie spójnego podejścia i poprawę koordynacji.

4.1. Wspieranie działań państw członkowskich

Jednym z największych wyzwań dla opłacalnych środków przystosowawczych jest osiągnięcie koordynacji i spójności na różnych poziomach planowania i zarządzania. Zalecany instrument na poziomie światowym, na mocy Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, są krajowe strategie przystosowawcze. Są to kluczowe instrumenty analityczne zaprojektowane z myślą o przekazywaniu informacji oraz ustaleniu priorytetów działań i inwestycji.

Szczególnie ważne jest zapewnienie wspólnego podejścia i pełnej zgodności pomiędzy krajowymi strategiami przystosowawczymi i krajowymi planami zarządzania zagrożeniami. Wiele państw członkowskich opracowuje takie plany jako międzysektorowe instrumenty planowania w celu lepszego zapobiegania klęskom żywiołowym i przygotowania się do nich w oparciu o kompleksowe krajowe oceny zagrożenia.

UE będzie udzielać wsparcia finansowego dla przystosowania się do zmiany klimatu poprzez proponowany instrument LIFE, który obejmuje podprogram poświęcony działaniom w dziedzinie klimatu. Komisja wykorzysta wieloletnie programy prac wyznaczające cele strategiczne i priorytety tematyczne. Priorytetowo traktowane będą projekty przewodnie związane z najważniejszymi kwestiami międzysektorowymi, transregionalnymi lub transgranicznymi. Promowane będą projekty o potencjale w zakresie demonstracji i możliwości przekazywania wiedzy, jak również zielona infrastruktura i oparte na ekosystemie podejścia do adaptacji oraz projekty mające na celu promowanie innowacyjnych technologii przystosowujących do zmiany klimatu. Obejmuje to technologie materialne i niematerialne, takie jak bardziej odporne materiały budowlane lub systemy wczesnego ostrzegania.

Komisja, starając się o ogólnounijną współpracę i spójność, będzie wspierać wymianę dobrych praktyk między państwami członkowskimi, regionami, miastami i innymi zainteresowanymi stronami. Przykładowo Komisja przygotowuje wraz z państwami członkowskimi wytyczne w oparciu o dobre praktyki w zapobieganiu katastrofom. Aktywne zaangażowanie ze strony władz lokalnych i regionalnych będzie miało zasadnicze znaczenie.

Opierając się na sukcesach projektu pilotażowego „Strategie adaptacyjne dla miast europejskich”¹⁶, Komisja będzie nadal wspierać miejskie strategie przystosowawcze. Działania przystosowawcze podejmowane przez miasta będą w szczególności przygotowywane w koordynacji z innymi strategiami politycznymi UE na podstawie doświadczeń Porozumienia Burmistrzów — inicjatywy ponad 4000 władz lokalnych, które dobrowolnie zobowiązały się do poprawy jakości życia w miastach poprzez realizację celów UE w zakresie klimatu i energii.

Działanie 1: Zachęcenie wszystkich państw członkowskich do przyjęcia wszechstronnych strategii przystosowawczych

Komisja przygotowała wytyczne dotyczące opracowywania strategii przystosowawczych. Zostały one opracowane tak, aby pomóc krajom UE w projektowaniu, wdrażaniu i przeglądzie strategii. Dotyczą one aspektów nieporuszonych w istniejących strategiach

¹⁶ Zob. <http://eucities-adapt.eu/cms/>

przystosowawczych, takich jak problemy transgraniczne i potrzeba zapewnienia spójności z krajowymi planami zarządzania ryzykiem związanym z klęskami żywiołowymi.

Do 2014 r. Komisja opracuje tablicę wyników w zakresie przygotowania, określającą główne wskaźniki stosowane do pomiaru poziomu gotowości państw członkowskich.

W 2017 r., opierając się na sprawozdaniach otrzymanych zgodnie z rozporządzeniem w sprawie mechanizmu monitorowania oraz na tablicy wyników, Komisja oceni, czy działania podejmowane w państwach członkowskich są wystarczające. Jeśli po uwzględnieniu zakresu i jakości krajowych strategii Komisja uzna, że postępy są niewystarczające, bezzwłocznie rozważy zaproponowanie prawnie wiążącego instrumentu.

Działanie 2: Zapewnienie finansowania w ramach LIFE w celu wspierania tworzenia potencjału oraz przyspieszenia tempa działań przystosowawczych w Europie (2013-2020)

Komisja będzie propagować przystosowanie w szczególności w następujących obszarach podatnych na zagrożenia:

- transgraniczne zarządzanie powodziami, wspieranie umów o współpracy opartych na dyrektywie powodziowej UE;
- transgraniczne zarządzanie strefami przybrzeżnymi, z naciskiem na gęsto zaludnione delty i miasta nadmorskie;
- włączenie przystosowania do planowania użytkowania gruntów miejskich, schematów budowy i gospodarki zasobami naturalnymi;
- obszary górskie i wyspiarskie, z naciskiem na zrównoważone i odporne sektory rolnictwa, leśnictwa i turystyki;
- zrównoważona gospodarka wodna; walka z pustynnieniem i pożarami lasów w obszarach często nawiedzanych przez susze.

Komisja będzie wspierać przeprowadzenie ocen podatności na zagrożenia i tworzenie strategii przystosowawczych, w tym o charakterze transgranicznym.

Komisja będzie wspierać podnoszenie świadomości w zakresie przystosowania do zmiany klimatu, w tym wskaźników, informowania o ryzyku i zarządzania.

Działanie 3: Uwzględnienie kwestii przystosowania w ramach Porozumienia Burmistrzów (2013/2014)

Komisja, na podstawie inicjatywy Porozumienie Burmistrzów, będzie wspierać działania przystosowawcze w miastach, w szczególności poprzez dobrowolne zobowiązania do przyjęcia lokalnych strategii przystosowawczych i działań mających na celu podnoszenie świadomości.

4.2. Lepsze podejmowanie świadomych decyzji

Wiedza na temat kwestii związanych z przystosowaniem na szczeblu decyzyjnym jest coraz większa: istnieje coraz więcej programów badawczych, krajowych i regionalnych strategii przystosowawczych oraz ocen podatności na zagrożenia. Dostępnych jest więcej danych na temat klimatu, usług w tej dziedzinie i portali internetowych¹⁷. Piąte sprawozdanie z oceny IPCC zostanie przyjęte w 2014 r. Niemniej jednak znaczne braki w wiedzy muszą zostać uzupełnione.

¹⁷ Zgodnie z Climate-ADAPT. Źródło: Raport EEA dotyczący przystosowania do skutków zmiany klimatu w Europie (ukáže się w 2013 r.)

Solidna baza wiedzy ma również decydujące znaczenie dla wspierania innowacji i wsparcia rynkowego dla wykorzystania innowacyjnych technologii w zakresie przystosowania do zmiany klimatu. Przyszły program UE w dziedzinie badań naukowych i innowacji – „Horyzont 2020” – zajmie się kwestią przystosowania do zmiany klimatu w ramach priorytetu „wyzwania społeczne” oraz poprzez inwestowanie w doskonałość naukową i promowanie innowacyjności.

Działanie 4: Uzupelnienie braków w wiedzy

Główne braki w wiedzy są następujące:

- informacje na temat szkód oraz kosztów i korzyści związanych z przystosowaniem;
- lokalne i regionalne analizy i oceny ryzyka;
- ramy, modele i narzędzia wspierające proces decyzyjny pozwalające na ocenę skuteczności różnych środków przystosowawczych;
- środki w zakresie monitorowania i oceny dotychczasowych działań dostosowawczych.

W ramach wdrażania strategii Komisja będzie w dalszym ciągu współpracować z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami w celu doprecyzowania tych luk w wiedzy oraz określenia odpowiednich narzędzi i metod w celu ich usunięcia. Wyniki zostaną uwzględnione w planowaniu działań w ramach programu „Horyzont 2020” (2014-2020); poruszona zostanie kwestia konieczności stworzenia lepszego połączenia między nauką, polityką i przedsiębiorczością. Zostaną one również wykorzystane w celu poprawy poziomu dostępnych informacji na temat Climate-ADAPT.

Komisja będzie promować ogólnounijne oceny podatności na zagrożenia, biorąc pod uwagę między innymi międzysektorowy przegląd zagrożeń naturalnych i powodowanych przez człowieka na szczeblu UE, który przedstawi w 2013 r. Komisja będzie w szczególności wspierać Wspólne Centrum Badawcze w pracach nad oszacowaniem skutków zmiany klimatu, a także przeprowadzi kompleksowy przegląd znaczenia globalnej zmiany klimatu dla UE. Wyniki tych działań zostaną uwzględnione w przyszłych „sprawozdaniach ze zintegrowanej oceny zagrożenia i ryzyka”, które mają zostać przyjęte przez Komisję i Wysokiego Przedstawiciela (2015 r.).

Działanie 5: Dalszy rozwój Climate-ADAPT jako „punktu kompleksowej obsługi” dla informacji o przystosowaniu do zmiany klimatu w Europie

Komisja oraz Europejska Agencja Środowiska poprawią dostęp do informacji i będą rozwijać interakcje między Climate-ADAPT oraz innymi odpowiednimi platformami, w tym krajowymi i lokalnymi portalami dotyczącymi przystosowania (2013/2014).

Szczególną uwagę należy poświęcić ocenom kosztów i korzyści różnych doświadczeń politycznych oraz innowacyjnemu finansowaniu, poprzez ścisłą współpracę z władzami regionalnymi i lokalnymi oraz instytucjami finansowymi.

W 2014 r. uwzględnione zostaną przyszłe usługi klimatyczne – Copernicus¹⁸.

¹⁸ Wcześniej znany jako GMES (Global Monitoring for Environment and Security - globalny monitoring środowiska i bezpieczeństwa)

4.3. Uodparnianie działań na szczeblu UE na zmianę klimatu: wspieranie przystosowania w kluczowych sektorach podatnych na zagrożenia

Jednym z priorytetów i obowiązków Komisji jest włączenie kwestii środków przystosowawczych do obszarów polityki i programów UE, tak aby „uodpornić” działania na szczeblu UE na zmianę klimatu.

Przystosowanie zostało już włączone do prawodawstwa w takich sektorach jak wody morskie¹⁹, leśnictwo²⁰ i transport²¹; oraz do ważnych instrumentów polityki w dziedzinach takich jak wody śródlądowe²², różnorodność biologiczna²³ oraz migracja i mobilność²⁴. Dołączony do niniejszego komunikatu dokument roboczy służb Komisji w sprawie zmiany klimatu, degradacji środowiska naturalnego i migracji zawiera dalsze informacje na temat tej ostatniej dziedziny.

Ponadto Komisja przedstawiła wnioski legislacyjne w sprawie uwzględnienia kwestii przystosowania do zmian klimatu w dziedzinach rolnictwa i leśnictwa²⁵, planowania przestrzennego obszarów morskich oraz zintegrowanego zarządzania strefą przybrzeżną²⁶, energii²⁷, zapobiegania klęskom żywiołowym i zarządzania ich ryzykiem²⁸, transportu²⁹, badań naukowych, zdrowia³⁰ i środowiska³¹.

Te działania na rzecz włączenia kwestii przystosowania do zmiany klimatu do strategii politycznych UE będą kontynuowane w priorytetowych dziedzinach, takich jak energia i transport. W obszarze polityki zdrowotnej wprowadzono już większość środków i systemów dotyczących zdrowia ludzi, zwierząt i roślin, ale muszą one zostać dostosowane do nowych wyzwań związanych ze zmianą klimatu. Trzy dokumenty robocze służb Komisji dotyczące zdrowia, obszarów morskich i przybrzeżnych oraz infrastruktury załączone do niniejszego komunikatu informują, jakie są obecnie działania Komisji w tej dziedzinie.

Planowane inicjatywy w dziedzinach takich jak inwazyjne gatunki obce (2013 r.), zielona infrastruktura (2013 r.), grunty jako zasoby (2014-2015) oraz nowa strategia leśna (2013 r.) mają również uwzględnić kwestie przystosowania. Trwają prace nad wytycznymi w zakresie przystosowania strefy przybrzeżnej i zarządzania nią (2014 r.), a wkrótce zostaną wydane wytyczne dotyczące przystosowania i sieci Natura 2000 (2013 r.).

Projekty infrastrukturalne, które charakteryzują się długim cyklem użytkowania i wysokimi kosztami, muszą wytrzymać bieżące i przyszłe skutki zmiany klimatu. W oparciu o najnowszy mandat dotyczący oceny skutków zmiany klimatu dla eurokodów³², współpraca z organizacjami normalizacyjnymi, instytucjami finansowymi i kierownikami projektów musi obejmować analizę tego, w jakim stopniu normy, specyfikacje techniczne, kodeksy i przepisy

¹⁹ Dyrektywa Rady 2008/56/WE i rozporządzenie (UE) nr 1255/2011

²⁰ Rozporządzenie (WE) nr 2152/2003

²¹ Decyzja 661/2010/UE

²² COM(2012) 673 final

²³ COM(2011) 244 final

²⁴ COM(2011) 743 final

²⁵ http://ec.europa.eu/agriculture/cap-post-2013/legal-proposals/index_en.htm

²⁶ COM(2013) 133 final

²⁷ COM(2011) 665/3

²⁸ COM(2011) 934 final

²⁹ COM(2011) 650/2 final

³⁰ http://ec.europa.eu/governance/impact/planned_ia/docs/2013_sanco_002_eu_plant_health_law_en.pdf

³¹ COM(2012) 628 final

³² Eurokody to zbiór zharmonizowanych przepisów technicznych dotyczących projektowania obiektów budowlanych w UE opracowane przez Europejski Komitet Normalizacyjny

bezpieczeństwa dotyczące fizycznej infrastruktury powinny zostać wzmocnione, aby poradzić sobie z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi i innymi skutkami zmiany klimatu.

Ubezpieczenia od klęsk żywiołowych mają ogólnie niski wskaźnik penetracji rynku w państwach członkowskich³³. Należy przeprowadzić dyskusje z zainteresowanymi stronami na podstawie zielonej księgi w sprawie ubezpieczeń od klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka.

Działanie 6: Ułatwienie uodpornienia wspólnej polityki rolnej (WPR), polityki spójności i wspólnej polityki rybołówstwa na zmianę klimatu.

W ramach strategii dotyczącej sposobów dalszego włączenia kwestii przystosowania do zmiany klimatu do WPR i polityki spójności dostępne są wytyczne. Podobne wytyczne zostaną przedstawione w 2013 r. w odniesieniu do wspólnej polityki rybołówstwa. Ich adresatami są instytucje zarządzające i inne zainteresowane strony zajmujące się opracowywaniem, tworzeniem i wdrażaniem programów na lata 2014-2020.

Państwa członkowskie i regiony mogą również korzystać z polityki spójności i WPR na lata 2014-2020 w celu wyeliminowania luk w wiedzy oraz inwestowania w niezbędne analizy, oceny ryzyka, narzędzia i budowanie zdolności w zakresie przystosowania.

Działanie 7: Zapewnienie bardziej odpornej infrastruktury

W 2013 r. Komisja przedstawi mandat dla europejskich organizacji normalizacyjnych dotyczący planowania odpowiednich dla przemysłu norm w dziedzinie energii, transportu i budownictwa, określając normy, które mają zostać poddane przeglądowi w celu lepszego uwzględnienia kwestii przystosowania.

W ramach strategii Komisja zapewni również wytyczne dla koordynatorów projektów zajmujących się infrastrukturą i środkami trwałymi w celu uodpornienia wrażliwych inwestycji na zmianę klimatu.

Opierając się na wnioskach komunikatu w sprawie zielonej infrastruktury, w 2013 r. Komisja zbada potrzebę opracowania dodatkowych wytycznych dla organów i decydentów, społeczeństwa obywatelskiego, sektora prywatnego i podmiotów zajmujących się ochroną środowiska w celu zapewnienia pełnego wykorzystania środków przystosowawczych opartych na ekosystemie.

Działanie 8: Promowanie ubezpieczeń i innych produktów finansowych w celu zapewnienia inwestycji i decyzji handlowych odpornych na zmianę klimatu

Zielona księga w sprawie ubezpieczeń od klęsk żywiołowych i katastrof spowodowanych przez człowieka, przyjęta razem z niniejszą strategią, stanowi pierwszy krok w zachęcaniu zakładów ubezpieczeniowych do usprawnienia zarządzania zagrożeniami związanymi ze zmianą klimatu.

Celem Komisji jest poprawa penetracji rynku ubezpieczeń od klęsk żywiołowych i uwolnienie pełnego potencjału wyceny ubezpieczeń i innych produktów finansowych, mając na względzie poprawę informacji na temat ryzyka oraz zapobiegania klęskom żywiołowym i łagodzenia ich skutków, jak również długofalową odporność inwestycji i decyzji handlowych na zmianę klimatu (2014-2015).

³³ Wspólne Centrum Badawcze, Komisja Europejska (2012 r.), *Natural catastrophes: Risk relevance and insurance coverage in the EU* (Klęski żywiołowe: znaczenie ryzyka i ochrona ubezpieczeniowa w UE)

5. ZARZĄDZANIE, FINANSOWANIE I PRZEGLĄD

5.1. Ramy koordynacji

Komisja będzie ułatwiać koordynację polityki i dążyć do współpracy z państwami członkowskimi w ramach istniejącego Komitetu ds. Zmian Klimatu. Państwa członkowskie powinny również wyznaczyć krajowe punkty kontaktowe do końca 2013 r., które będą koordynować komunikację między nimi i Komisją oraz prowadzić działania informacyjne i sprawozdawcze.

Komisja będzie nadal konsultować się i współpracować z zainteresowanymi stronami, w celu zapewnienia odpowiedniej i terminowej realizacji strategii.

5.2. Finansowanie przystosowania

Lepszy dostęp do finansowania będzie decydującym czynnikiem w tworzeniu Europy odpornej na zmiany klimatu. Projekt wieloletnich ram finansowych na lata 2014-2020 (MFF) zawiera propozycję zwiększenia wydatków związanych z klimatem³⁴ do przynajmniej 20 % budżetu UE. W przypadku takich inwestycji odporność na zmianę klimatu ma znaczenie strategiczne. Komisja uwzględniła przystosowanie do zmiany klimatu w swoich wnioskach dotyczących wszystkich właściwych programów finansowania UE na lata 2014-2020. Europejskie fundusze strukturalne i inwestycyjne³⁵ oraz programy „Horyzont 2020” i LIFE zapewnią znaczne wsparcie państw członkowskich, regionów i miast w odniesieniu do inwestowania w programy i projekty przystosowawcze, szczególnie w ramach priorytetów inwestycyjnych dotyczących przystosowania w ramach EFRR i Funduszu Spójności.

Ponadto środki przystosowawcze są wspierane przez fundusze UE i międzynarodowe instytucje finansowe, takie jak Europejski Bank Inwestycyjny i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju. Komisja będzie nadal analizować sposoby uwzględnienia niektórych wydatków inwestycyjnych w zakresie przystosowania, takich jak wydatki współfinansowane przez UE w ramach ocen programów stabilności i konwergencji³⁶.

Ponadto istnieją fundusze specjalne – w tym na szczeblu krajowym – i publiczne instytucje finansowe wspierające działania przystosowawcze, np. w zakresie kontroli zagrożenia powodziowego i postępowania w przypadku suszy. Climate-ADAPT udostępni więcej informacji na temat potencjalnych źródeł finansowania. Państwa członkowskie mogą także korzystać z przychodów ze sprzedaży na aukcji w ramach EU ETS jako źródła wsparcia finansowego na rzecz przystosowania³⁷.

W celu zapewnienia skutecznego wdrożenia, organy w państwach członkowskich są zachęcane do tworzenia synergii pomiędzy różnymi źródłami finansowania, w szczególności finansowaniem UE i programami wsparcia w celu wzmocnienia oddziaływania inwestycji i unikania, w miarę możliwości, luk finansowych.

5.3. Monitorowanie, ocena i przegląd

Monitorowanie i ocena polityki w zakresie przystosowania do zmiany klimatu są niezmiernie ważne. Nacisk kładzie się w dalszym ciągu na monitorowanie skutków, a nie działań przystosowawczych i ich skuteczności. Komisja opracuje wskaźniki, które mogą być

³⁴ w odniesieniu do łagodzenia i przystosowania się do zmiany klimatu

³⁵ Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR).

³⁶ zgodnie z niedawnym planem działania na rzecz pogłębionej i rzeczywistej unii gospodarczej i walutowej, COM (2012) 777 final

³⁷ Artykuł 10 ust. 3 lit. a) dyrektywy 2003/87/WE zmienionej dyrektywą 2009/29/WE.

pomocne przy ocenie działań przystosowawczych i słabości w całej UE, z wykorzystaniem finansowania w ramach LIFE i innych źródeł.

W 2017 r. Komisja przedstawi sprawozdanie dla Parlamentu Europejskiego i Rady na temat stanu wdrożenia strategii i w razie potrzeby przedstawi wnioski dotyczące jej przeglądu. Sprawozdanie to będzie opierać się na informacjach dostarczonych przez państwa członkowskie zgodnie z rozporządzeniem w sprawie mechanizmu monitorowania³⁸, dotyczących krajowych planów i strategii w zakresie przystosowania, oraz na rocznych sprawozdaniach z realizacji programów finansowanych w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych na lata 2014-2020 i na 5. sprawozdaniu Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu, które ma zostać opublikowane w 2014 r.

6. PODSUMOWANIE

W niniejszej strategii określono ramy i mechanizmy służące lepszemu przygotowaniu UE na bieżące i przyszłe skutki zmiany klimatu. Proponuje się osiągnięcie tego celu poprzez wspieranie i stymulowanie działań państw członkowskich UE w dziedzinie przystosowania, stworzenie podstaw dla lepszego podejmowania świadomych decyzji w zakresie przystosowania w nadchodzących latach, a także poprzez uodpornienie najważniejszych sektorów gospodarczych i politycznych na skutki zmiany klimatu.

³⁸ <http://ec.europa.eu/clima/policies/g-gas/monitoring/>